

А. М. Мурашко

аспірант,

Чернігівський національний технологічний університет

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

У статті зазначається, що світова спільнота все більше приділяє увагу питанням національної безпеки та оборони, пов'язаним з інноваційним розвитком, високою конкуренцією та прагненнями мінімізувати ризик під час криз. Дослідження показало, що впровадження досвіду країн у всьому світі в трансформації сучасної глобальної системи безпеки є найактуальнішим питанням співпраці в системі Україна-світ.

За результатами дослідження визначено, що спираючись світовий досвід, Україні слід сформуванню нову ідеологію безпеки, ядром якої є виконання конкретних завдань та ефективного використання енергії для досягнення конкретних результатів для досягнення сталого економічного розвитку у питаннях національної безпеки та оборони, адже вони відбивають сучасний стан у державі як на теоретичному рівні, так і на практиці.

Автором визначено, що відсутність ефективних механізмів державної політики у сфері національної безпеки, що є складовою військової організації країни, негативно позначається на забезпеченні обороноздатності. Тому виникає необхідність забезпечення національної обороноздатності на належному рівні, використовуючи позитивний досвід провідних закордонних лідерів.

Виокремлено, що всі загрози національній безпеці та обороні України за період незалежності надходили з Російської Федерації і мали на меті запобігти примиренню України з ЄС. Росія зробила це навмисно, втративши свій міжнародний імідж, незважаючи на численні жертви та економічні втрати.

Причинами цих загроз були, серед іншого, слабка та непослідовна політика нашої державної влади під час побудови незалежності України, корумпованість політичної еліти та неможливість керувати державою.

Виокремлено, що впровадження системи стратегічного планування та прогнозування країни, реформування всієї системи мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні, створення взаємоузгодженої державної системи інформаційної безпеки та розвитку та прийняття концепції інформаційної безпеки.

Ключові слова: публічне управління, національна безпека та оборона, інформаційна безпека, світовий досвід, військова агресія, територіальна оборона.

Актуальність теми. Сьогодні публічне управління та теорія національної безпеки переживають дуже складний період розвитку. Це зумовлено необхідністю переходу від систематичного розуміння неоднорідного накопиченого досвіду та теоретичних явищ публічного управління та безпеки та національної оборони (як внутрішньої, так і міжнародної) до побудови цілісної теорії як теоретичної системи знань у науці, державне управління.

Жодна країна, незалежно від того, наскільки вона економічно розвинена, аж ніяк не застрахована від агресивних дій інших країн чи частин економіки. Тому до першочергових пріоритетів країни належать такі заходи, як забезпечення національної безпеки та оборони.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні та прикладні аспекти аналізу світового досвіду формування державної політики у сфері національної безпеки та оборони розглядаються в багатьох дослідженнях українських та зарубіжних учених, зокрема О. Барановського, З. Варналія, В. Гейця, Б. Губського, Я. Жаліла, А. Марущака, Т. Іванової, Г.Новицького, та інших, які присвятили свої праці питанням забезпечення національної безпеки.

Серед зазначених авторами досліджень окреслено теоретичні питання з окремих аспектів міжнародно-правових проблем забезпечення національної безпеки, а також питання співробітництва в рамках окремих міжнародних організацій. Водночас в умовах розвитку

сучасного інформаційного суспільства актуальні питання наукових досліджень не втрачають актуальності і сьогодні, оскільки загрози національній безпеці і обороні є динамічними та постійно змінюються.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На наш погляд, запровадження зарубіжного досвіду здійснення державної політики у сфері національної безпеки та оборони є не лише актуальним для вивчення науковою спільнотою, але і може бути застосований практично.

Однак, через неефективну державну політику у сферах національної безпеки та оборони, відсутність ефективних програм стратегічного планування, наявність проблем, пов'язаних з корупційними діями, зниженням активності підрозділів територіальної та відсутністю ефективних методів державного регулювання, саме запровадження світового досвіду забезпечать ефективний розвиток державної політики у сфері національної безпеки та оборони, яка не функціонує належним чином, і в кінцевому результаті не дає бажаного результату.

Мета статті. Головною метою статті є дослідження питання співробітництва в рамках системи Україна – ЄС у сфері національної безпеки та оборони, ґрунтуючись на досвіді європейських країн сформувати нові напрями забезпечення національної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Проблема забезпечення ефективної державної політики у сфері національної безпеки та оборони є дуже серйозною в Україні, оскільки її географічне розташування викликає нездорову увагу. Тому невизначеність національного розвитку, відсутність чіткого стратегічного плану розвитку національної безпеки створює сприятливу основу для встановлення економічної залежності країни. Це стосується, насамперед, України, яка розпочала створення власної системи національної безпеки. Тому основним завданням державних інституцій є визначення основного напрямку національної політики щодо усунення внутрішніх та зовнішніх загроз національній безпеці та обороні України.

Щодо Резолюції Верховної Ради України, прийнятої у березні 2014 року, «Про підтвердження напрямку України на шляху інтеграції до Європейського Союзу та підтвердження пріоритетних заходів у цьому напрямку» буде вивчено досвід окремих країн – членів ЄС, які вже прийняли, саме у напрямку трансформа-

ції інститутів національної безпеки та досвід загальноєвропейського співробітництва у цій сфері на транснаціональному рівні.

У рішенні Ради національної безпеки й оборони України від 4 березня 2016 р. «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» зазначається, що нерозв'язаними проблемами в секторі безпеки й оборони залишаються:

- неефективність механізмів запобігання та нейтралізації сучасних загроз національній безпеці України;

- незавершеність процесу побудови ефективної системи управління ресурсами в кризовій ситуації, що загрожує національній безпеці;

- неповна та неефективна співпраця між центральними та місцевими органами влади переважно щодо запобігання та боротьби з тероризмом [1].

Відсутність ефективних механізмів національної політики у сфері національної безпеки та оборони, що є складовою військової організації країни, негативно впливає на забезпечення обороноздатності країни. Ми надамо можливість забезпечити національну обороноздатність на належному рівні, використовуючи позитивний досвід провідних закордонних лідерів.

Головною метою розробки та реалізації європейської концепції національної безпеки на основі співробітництва є нові виклики та загрози (переважно тероризм, організована злочинність, расові та релігійні конфлікти, неконтрольована міграція тощо). Поза національним рівнем це явище стало внутрішньою загрозою для всього ЄС у контексті єдиної Європи. Вирішення цих проблем вимагало нового, особливо невійськового підходу. Водночас існуючі міжнародні організації безпеки (ООН, ОБСЄ, НАТО) виявилися недостатньо адаптованими до сучасної реальності.

Основною пропозицією Пентагону (США) було те, що приватний сектор пожертвує сотні мільйонів доларів на замовлення національної оборони, а реальність інша. Справа в тому, що приватний сектор є меценатом, а не учасником оборонного виробництва. Запропоновані регуляторні зміни дозволили б скоротити виплати за контрактами на оборону на 30% порівняно з чинними стандартами та запровадили суб'єктивні критерії аналізу управління програмами для підрядників [2].

Головне управління оборонної політики Департаменту Великобританії зосереджений на

безпеці іноземних територій. Це 14 територій під юрисдикцією Великобританії [3]. Зауважте, що поряд з територіальними морями, рибальськими зонами та виключними економічними зонами, це важлива зона, яка вимагає оборонної відповідальності з точки зору забезпечення безпеки країни та заморських територій та захисту її громадян та їхнього способу життя. Вважається найважливішим обов'язком урядів та національної оборони щодо підтримки життєво важливих інтересів Сполученого Королівства та підтримки вирішення конфліктів та сприяння стабільності, а також, у разі необхідності, іноземного втручання, включаючи законне примусове використання для захисту іноземних територій та народів.

Особливий напрямок державної політик у Сполученому Королівстві становить захист, охорона і безпека морських територій разом із проведенням інших заходів:

- пошуково-рятувальні роботи;
- гідрографія;
- геодезія;
- картографування;
- подолання наслідків стихійних лих;
- припинення наркотрафіків з Латинської Америки до Великобританії і Європи через Західну Африку і США.

Виконують таку діяльність здебільшого резервісти, а фінансову відповідальність несуть ті території, на яких розташовані такі сили оборони. Отже, для Великобританії характерні економічні та соціальні механізми державної політики у сфері національної безпеки та оборони.

Виконують таку діяльність здебільшого резервісти, а фінансову відповідальність несуть ті території, на яких розташовані такі сили оборони. Отже, для Великобританії характерні економічні та соціальні механізми державної політики у сфері національної безпеки та оборони.

Питання зв'язку між обороною й територіями актуальне для Франції. Зазначається, що книга з оборони й національної безпеки поклала початок закриттю десятків військових частин (полків, загонів тощо), а місцеві спільноти (міста, округи й регіони) несподівано зіткнулися з багатьма проблемами [4].

Напрямок концепції національної безпеки у Франції визначається такими поняттями, як територія, публічність та оборона. Кожен домен має на меті запобігти загрозам, які можуть вплинути на соціальні групи, які населяють домен. Захист територій Франції залежить від національної юрисдикції та ноу-хау. Дослідники підкреслюють, що концепція глобальної оборони іноді асоціюється з чотирма сферами, які беруть участь у плануванні оборонної зони:

- військова оборона та військова поліція;
- цивільна оборона, яка в останні роки стала умовою сталого розвитку;

- економічна розвідка;
- захист культури (застосовується до матеріальної та нематеріальної спадщини).

У Румунії формування саме системи територіальна оборона вважається частиною національної оборонної системи. На цьому етапі необхідно відтворити навчання та забезпечити національні резервні сили, що знайшло відображення в концепції територіальної оборони. Роль територіальної оборони, здається, підтримує та розширює дії активних сил національної оборони шляхом конкретних дій та забезпечує своєчасну та ефективну роботу щодо запобігання та зменшення наслідків незапланованої агресії проти країни. Національні резервні сили Румунії складаються із значних резервних сил та добровольчих резервних сил відповідно до нових та розроблених законів. Їхні місії вирішують широкий спектр традиційних та нових ризиків та загроз, особливо тих, що пов'язані з гібридною та спортивною війною.

Румунія, як і інші держави-члени НАТО, відмовилася від призову на військову службу і прийняла більш гнучку професійну армію, орієнтовану в основному на експедиційні місії, а не на класичні оборонні. Визначаються проблеми, які призвели до складнощів формування дієвого резерву, а саме:

- економічна криза;
- руйнування комунізму;
- ігнорування збройних постачань;
- негативна демографічна тенденція, міграція чоловіків віком від 20 до 40 років у західноєвропейські держави в пошуках роботи [5].

Система територіальної оборони Румунії базується на латентному підході, а не на активному. Це система національної безпеки та оборони, яка повинна зосереджуватися насамперед на захисті території та стримуванні атак ззовні. Територіальна оборона має на меті захист певних стратегічно важливих регіональних цілей, захист цивільного населення, підтримку оперативних сил та протидію нерівним загрозам, властивим гібридній війні.

Польщі Варшавський інститут стратегічних ініціатив здійснив кілька кроків щодо реалізації Програми розвитку оборони Польщі [6]. Основою дослідницької дискусії стала проблема форми військ територіальної оборони та розуміння сил територіальної оборони та територіальної оборони. Дискусія ґрунтувалася на трьох основних компонентах: освіта, обладнання та співпраця. Нарешті, але не менш важли-

вою є взаємодія сил територіальної оборони з третіми сторонами [6].

Близько 10% особового складу підрозділів територіальної оборони Польщі складають професійні військові (головним чином, офіцери), які перебувають на службі чи у запасі. Натомість, решту становлять резервісти-добровольці, які підписують контракт на проходження служби терміном від 2 до 6 років і отримують призначення до конкретної військової частини. Службу в підрозділах можуть проходити усі придатні за станом здоров'я громадяни – як цивільні особи, так і військові, як чоловіки, так і жінки.

Основними завданнями сил територіальної оборони Польщі є:

- у разі збройного конфлікту – введення бойових дій з регулярними силами для знищення чи стримування потенційних сил противника;
- у мирний час роботи, пов'язані із захистом цивільного населення від стихійних лих, протистояння спеціальним операціям розвідки та кібератакам.

Крім того, підрозділи територіальної оборони Польщі повинні активно співпрацювати з сектором безпеки та оборони, державними органами та муніципалітетами.

Висновки і пропозиції. Впровадження державної політики у сфері національної безпеки та оборони іноземних держав вимагає застосування державних регуляторних механізмів створення системи територіальної оборони, дає можливість виробити підхід до формування та впровадження державних регуляторних механізмів національної оборони України та окремих наукових категорій. Аналізуючи досвід зарубіжних країн, таких як США, Великобританія, Франція, Румунія та Польща, були створені теоретичні засади державного управління національною безпекою та обороною. Кожна країна застосовує ці механізми відповідно до особливостей своїх територіальних, геополітичних, соціальних та економічних можливостей.

Основними завданнями державної політики у сфері національної безпеки в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду можна виділити:

- ефективне реагування на місцеві загрози;
- запобігання конфліктам та кризам дипломатичними засобами та оптимальне розміщення військ;
- вирішення військових конфліктів у разі їх виникнення;
- надання різних форм підтримки за допомогою загальних засобів (адміністративних, гуманітарна допомога тощо) у після конфліктний період.

Список використаної літератури:

1. Резнікова О.О., Цюкало В. Ю., Паливода В. О., Дрьомов С. В., Сьомін С. В. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України : аналіт. доп. Київ : НІСД, 2015. 58 с.
2. Zur, Ch. (2018). Defense Department's Contracting Regulation Needs Improvement. In U. S. Chamber of Commerce. Retrieved September 06, 2018, from <https://www.uschamber.com/series/above-the-fold/defense-department-s-contracting-regulation-needs-improvement>.
3. Overseas Territories. The Ministry of Defence's Contribution: Directorate-General Security Policy. Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/27626/overseas_territories.pdf [in English].
4. Ginet, P. The link between defense and territories. Retrieved from <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:9UB7On6TT9gJ:https://cel.archivesouvertes.fr/cel-00966048/file/CM%2520Defense-Territories%2520%2528english%2529%2520PG.pdf+&cd=5&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>
5. Plavitu, D. (2016). Territorial defence as a part of the Romanian National Defence System. Ante Portas. Studia nad bezpieczenstwem, 2(7), 219 – 227. Retrieved from http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-cc8c60c8-9635-46cc-a155-acbcb820fbc3/c/AP.VII_.Plavitu.pdf.
6. Skrzypczak, W. (2017). Poland's Territorial Defence Force – Its Role, Significance and Tasks. In Fundacja im. Kazimierza Pulaskiego. Retrieved April 10, 2017, from <https://pulaski.pl/en/polands-territorial-defence-force-its-role-significance-and-tasks/>.

Murashko A. M. World trends in the implementation of state policy in the field of national security and defense

The article notes that the world community is increasingly paying attention to issues of national security and defense related to innovative development, high competition and the desire to minimize risk during crises. The study showed that the implementation of the experience of countries around the world in the transformation of the modern global security system is the most pressing issue of cooperation in the Ukraine-world system.

The study shows that based on world experience, Ukraine should form a new ideology of security, the core of which is to perform specific tasks and efficient use of energy to achieve concrete results to achieve sustainable economic development in national security and defense, because they reflect the current state both at the theoretical level and in practice.

The author determined that the lack of effective mechanisms of state policy in the field of national security, which is part of the military organization of the country, has a negative impact on ensuring defense capabilities. Therefore, there is a need to ensure national defense capabilities at the appropriate level, using the positive experience of leading foreign leaders.

It is pointed out that all threats to Ukraine's national security and defense during the period of independence came from the Russian Federation and were aimed at preventing Ukraine's reconciliation with the EU. Russia did so deliberately, losing its international image despite numerous casualties and economic losses.

The reasons for these threats were, among other things, the weak and inconsistent policy of our state government during the construction of Ukraine's independence, the corruption of the political elite and the inability to govern the state.

It is emphasized that the introduction of a system of strategic planning and forecasting of the country, reforming the entire system of mobilization training and mobilization in Ukraine, creating a mutually agreed state system of information security and development and adoption of the concept of information security.

Key words: *public administration, national security and defense, information security, world experience, military aggression, territorial defense.*